

на първо време само най-главните обекти и да се развият въ ограничен обемъ, за да не се прѣмине онаѣ черта, до която само съдилищата иматъ възможностъ да даватъ изчерпателни свѣдѣния, при благоприятна атмосфера между агентитѣ.

Проектътъ на Главната дирекция на статистиката, одобренъ отъ специалната комисия, бѣ да подбере на първо време най-важнитѣ обекти отъ съдебната статистика, да ги развие само до най-необходимия обемъ и да тури съ това началото на тая статистика, като остави на бъдещето да създава условия за постепенното разширение, както на обектитѣ, така и на обема на наблюдението и на изложението.

И Главната дирекция на статистиката се установи върху рѣшението да прѣдприеме на първо време само криминална статистика на България т. е. *статистика на прѣстѣпленията и обвиняемитѣ и осъденитѣ лица*, смѣтайки, че тоя изборъ отговаря най-правилно, било на интереситѣ на науката и държавното управление, било на прѣдзначението на самата Дирекция, като централенъ статистически институтъ.

Изоставяне статистиката за гражданското правосѣдие. Ограниченъ тѣй скромно обектътъ на новата статистика, естествено, отъ нея се изключаваше цѣлата област на гражданското правосѣдие. Наистина, изтъкнатитѣ по-горѣ съображения бѣха мѣродавни, за да се направи това събражение. Обаче, отсъствието на тая частъ отъ прѣдприетата отъ Дирекцията статистика не съставлява нейна органическа липса, понеже статистиката за гражданското правосѣдие е по-скоро административна статистика и, като такава, има първокласенъ интересъ повече за организацията на правосѣдното дѣло, отколкото за науката. И отъ тукъ изтича и мнѣнието, че тая статистика е по-скоро работа на самата централна съдебна администрация, отколкото на централния статистически държавенъ институтъ. Нека се прибави при това и обстоятелството, че, въ единъ ограниченъ до краенъ минимумъ размѣръ, подобна статистика се публикува вече отъ редъ години отъ нашето Министерство на правосѣдието.

Изоставяне статистиката на углавния процесъ. Значително по-голяма жертва направи Дирекцията, като бѣ принудена да изостави въ своята новопрѣдприета статистика и отдѣла за процесуалната статистика на углавното правосѣдие. Ако тоя отдѣлъ и да интересува също тѣй повече съдебната администрация, обаче той би билъ едно твърдѣ съществено допълнение къмъ статистиката на прѣстѣпленията и осъденитѣ лица, защото би хвърлилъ въ кои косвени разяснения върху характера на прѣстѣпността у насъ. Ала Дирекцията бѣ принудена и тая частъ да изостави поради отбѣлзавитѣ общи съображения.

Изоставяне статистиката на военно-углавното правосѣдие. И така установенитѣ обекти на криминалната статистика, обаче, трѣбваше да прѣтърпятъ още извѣстни ограничения. Прѣди всичко, Дирекцията трѣбваше да изостави за сега ония прѣстѣпни дѣяния и лица, които се съдятъ отъ специалнитѣ углавни съдилища, каквито сѫ военитѣ. Съображенията за това бѣха, че военно-углавното правосѣдие трѣбва да бѣде обектъ на особена статистика, защото военно-углавната прѣстѣпностъ носи характеръ съществено различенъ отъ общо-углавната. Много прѣстѣпления, прѣдвидени въ военитѣ наказателни закони, съвсѣмъ не сѫ такива и не могатъ да бѣдатъ смѣтани за такива отъ гледището на гражданското наказателно право. Ето защо, прѣстѣпнитѣ дѣяния и лицата, съдени прѣдъ военитѣ съдилища могатъ да бѣдатъ прѣдметъ само на една специална статистика, която Главната дирекция за

сега изостави, като се ръководѣше отъ изложенитѣ по-горѣ съображения за пуждата отъ едно твърдѣ острожно и бавно развиване прѣдѣлитѣ на статистическото наблюдение въ областта на правосѣдното дѣло.

Изоставяне статистиката на нарушенията. При така ограниченитѣ прѣдѣли на криминалната статистика, на Главната дирекция прѣдстоеше още да рѣши въпроса дали всички прѣстѣпни дѣяния прѣдставляватъ еднакъвъ интересъ за криминалиста и статистика, и кои отъ тѣхъ трѣбва да се фиксиратъ като обекти на първата криминална статистика на България. Собствено, въпросътъ се състоеше въ това, трѣбва ли да бѣдатъ обектъ на криминалната статистика и нарушенията? Фактътъ, че събирането на суровъ статистически материалъ за нарушенията би обрѣменило до непоносимостъ съдилищата, особено мировитѣ, бѣ мѣродавенъ, за да се рѣши тѣхното изоставяне. Обаче, за тѣва Дирекцията имаше и други съображения. Нарушенията въобще се смѣтатъ отъ мнозина не като дѣяния, които допринасятъ нѣщо съществено за характеристиката на прѣстѣпността. Нарушенията не могатъ да се смѣтатъ за дѣяния, извършени умишлено съ прѣстѣпна цѣль. По-скоро случайни стѣлкновения на извѣстни дѣйствия на гражданитѣ съ ония по-маловажни наказателни разпорѣждания, които регулиратъ обществения редъ и взаимнитѣ отношения на гражданитѣ — тѣ прѣдставляватъ интересъ повече като съдебно-административна и административно-полицейска статистика, като характеристика на дѣйността, отъ една страна на съдилищата, а отъ друга — на административнитѣ власти. Поради тая именно причина, въ нѣкои държави, като напр. Германия, нарушенията сѫ също тѣй изключени отъ криминалната статистика, а въ други държави, гдѣто се прави статистика на нарушенията, тя се обработва въ твърдѣ тѣсни граници.

Прецизиране обекта на криминалната статистика. И тѣй, обектъ на прѣдприетата криминална статистика на България съставляватъ, отъ една страна, прѣстѣпленията, за авторитѣ на които съдятъ се е произнесълъ окончателно, а отъ друга — самитѣ осъдени за прѣстѣпления лица. Нашата криминална статистика прочее съдържа данни: 1) за броя на всички дѣяния, които сѫ били счетени за прѣстѣпления, и, слѣдователно, по които е имало заведени дѣла, като прѣдъ първа инстанция, въ апелативнитѣ, окръжнитѣ и мировитѣ съдилища на България; 2) за броя на лицата, които сѫ били обвиняеми по прѣстѣпления прѣдъ същитѣ съдилища. Прочее, нашата криминална статистика дава и общи данни за дѣянията, и за обвиняемитѣ лица, по отношение на които дѣлата сѫ се свършили съ оправдание или прѣкръпяване.

Основа и разграничение на криминалната статистика по време. За основа на криминалната статистика служи углавната дѣйностъ на мировитѣ и окръжнитѣ съдилища като първи инстанции и онаѣ дѣйностъ на апелативнитѣ съдилища като първа инстанция, която се отнася до дѣяния отъ общъ углавенъ характеръ, извършени отъ органи на съдебното вѣдомство. Статистиката визира тая дѣйностъ на съдилищата за периодъ отъ една година, отъ 1 януарий до 31 декемврий. Слѣдователно, нашата криминална статистика ни дава броя на прѣстѣпленията, *дѣлата по които сѫ били окончателно свършени и присѣдити по които изобищо сѫ влѣзли въ законна сила прѣзъ годината.* Обаче, при разграничаването материала по години, смѣта се не датата, когато присѣдата е влѣзла въ законна сила, а датата на издаване окончателната присѣда. Излиза, прочее, че за ония дѣла, които се рѣшаватъ окончателно отъ мировитѣ, окръжнитѣ или апелативнитѣ съдилища по съ-